

Изази Уторником.
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
за годину 6 ф., на по год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.
За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у
владеним писмима непо-
средно администрацији «Гл.
Црногораца» на Цетиње, а
може се и картом унут-
рним на пошту у Котор.
Донеси плаћу се уредни-
штво. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се ед
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мањ.

СЛУЖБЕНИ ДИО.

Митрополит Митрофан, поздравља празником Рождества Христова, часно Свештенство и љубезни народ своје Јепархије.

Кад год се опоменемо каквога великога собитија, срећнога дјела или ма било чега, које стоји у свези, било са засебним или обштим животом на земљи; онда из уважења према таквим догађајима, у добу кад се тај догодио, славимо, поштујемо и увеличавамо дан тога собитија, предпостављајући као да је дан такве успомене раван ономе самоме дану у коме се тај догађај и догодио.

Пред нама је успомена дана, кад се слави највећи догађај овога свијета, а то је дан Рођења Христова. Према великом догађају велика је и слава, коју света црква томе празнику одаје. Таква слава држи се не само у цркви него и у домовима вјерних хришћана. Ми се по могућности трудимо учинити све, да кућу научимо сваком ђаконијом, само да би нам у тај свечани дан у дому нашем било свега изобилно; бадњаке приносимо, сламу приуговљавамо, полагањенику се падамо, и друго много што шта чинимо и спремамо, само да што свечаније и веселије тај дан прославимо. Све је ово красно и лијепо, али тијем није учињено све, што би имало увеличати ову велику свечаност и што би одговорило нашој хришћанској дужности на дан великога празника Рођења Христова.

Најпрва је и најсветија дужност наша, тога дана поћи у цркву на Божествену службу, и тамо пажљиво слушати прерасне црквене пјесме, које нам у истини сликају преславно рођење Спаситеља нашега. Из тих пјесама познатићемо значај великога празника; неписану љубав Божју према роду човјечјем, и све оне благодети које човјечанство има из те превелике љубави свога преблагословљеног створитеља. Све што се тога дана у цркви чита или поје, односи се на прославу Свештеника Бога и на спасење рода људскога на земљи.

Такве црквене пјесме, не могу остати без особитога дјелства на душе побожних слушаљца. Између осталих тога дана у цркви пјесама, чује се и она врло красна анђелска пјесма, коју су анђели у вријеме Христова рођења појали, а та је: „Слава Богу на висини, и међу људима мир и добра воља“.

Ова пјесма има велики значај. — Она је свједочанство небеске радости о избављењу земаљскоме, чрез рођење сина Божјег Господа нашега Исуса Христа.

Створења Божја прославом својом не могу ни у колико увеличати славу Божију, т. ј. таквијем слављењем они не могу ништа придодати неопшаним свесовршенствима Божјима. Но Свемогући створитељ свијета створио је разумна створења ради њиховога блаженства, кога се они удостојавају прослављајући свога створитеља словом и дјелом. И по томе анђели Божји, као житељи небески непрестано прослављају Бога, и тијем према своме створитељу испуњавају свету своју дужност.

Преблагословљени Бог и на земљи такође показао је своја божанствена својства и своју славу, а особито у човјеку, кога је створио по образу и по подобију своме ради тога, да он, између свијех других створења земаљских, признаје свога створитеља, славећи га и испуњавајући свету вољу његову. Но по тијему слабостима ограђени и искушењима подложени човјек, не остаде вјеран своме опредјељењу. — Он се удаљи од своје цијељи, изгуби своју првобитну савијест, одпаде од Бога и прекиде везу између неба и земље. Такво страшно преступљење назива гнев Божји, и његовим проклетством човјек обуче на себи ропство свакојаке патње, и тако рећи он помрачи славу Божију у себи.

У таквој тами, одлучен од Бога, више хиљада година чампо је род људски на земљи. Йуди су кроз то вријеме огрезали били у небројна и свакојака идолопоклонства, неправду и многе грјехове. Свему томе род човјечји морао је дуго и дуго робовати. Пошто је род људски кроз толико вријеме издржао строгу казну свога тешкога преступа, и пошто је тој патњи дошао крај, преблагословљени Бог из једне љубави своје, коју према свијету гаји, смислио се послати на земљу свога јединороднога сина Господа нашега Исуса Христа.

То посланство сина Божјег на земљу имало је своју велику задаћу, која се поглавито састојала у томе: да човјеку опет отвори грјехом затворена врата небеска, да успостави прекинуту везу између Бога и човјека, да опет подigne славу Божију на земљи, и тијем да доведе човјека на прво његово достојанство.

При оваквоме најважнијем догађају, зар су могли, и сами анђели Божји остати равнодушни, зар су могли иначе, а да не отпоју „Слава Богу на висини“?! Можемо ли и ми људи, који се наслађујемо својим избављењем не радovati се неискреној благодати Божјој к нама, а то тијем веће данас, кад је душа наша препуњена чувством највеће благодарности к створитељу, а да не одамо славу Богу на висини?

Но није доста, да ријечима и чувствима само изразимо славу великога празника, него треба да велико дјело искушења нашега засвједочимо тврдом вјером, хришћанским дјелима, врућом љубављу к Богу и ближњему нашем; да се управљамо по пауци, коју нам је Спаситељ наш с неба допnio; да срећу и спасење наше очекујемо само од Његове свете и Божанствене науке, коју невредимо чува света наша православна матер црква.

„На земљи мир.“ — Ове ријечи, које су пастири Витлејемски при рођењу Христовом од анђела чули, упућују мисли наше на то, да је: рођењем Исуса Христа престала вражда, а успостављен мир између Бога и човјека.

Са преступљењем заповједа Божје у рају, прекинут је био одношај Бога са човјеком. Из тога следовала је казна Божја, у оној страшној ријечи, „про-

клет!“ Ово проклетство од праотаца наследствено пријецло је на сав род човјечји на земљи. Том је било следство, да се умноже многи грјехови и безакоња на свијету. Што су се људи на земљи веће умножавали, то су све веће заблуде људске преотимале маха. Несрећни човјек оставио самом себи, под притиском своје слабости, начинио је себе измеђаром страшних порока. Такво жалосно стање род људски не могаше никада сам собом поправити, јер неможе снаге, да са себе стресе толике пороке и да душевно и тјелесно себе оживјести и опорави. Њему потребна бјеше надприродна помоћ, па да се може исправити испод робства заражене своје природе. Задаћу оваквога важнога дјела, могао је на себе примити једини само син Божји Исус Христос, хода-тај Бога и човјека. Он је изволио родити се на земљи од преблагословене Дјеве Марије, да понесе на себе грјехове наше, и да за нас буде жртва, која је кадра била задовољити правосудију Божјему, и она је једина у стању била обновити одавно нарушени мир између неба и земље.

Рођење Исуса Христа препородило је свијет. Пред свјетлошћу науке, коју Он свијету донесе, нестало је мрака незнабожачкога. Његово човјекско-бије оправда грјешнога, задовољи увријеђенога, излјечи болесног, оздрави глухог и слијепог, вјером хришћанске наде обогати спремама, богато показа, да у богатству није спасење, силне неправдом понизи, понижене подиже, човјека научи Бога звати оцем, и дозволи му бити сином Божјим по благодати.

Оваквој нечувеној појави служашу анђели, па у великој радости, што им је част у дно пала, да могу послужити овоме највећем догађају, као благо-вјесници јављаху људима „на земљи мир!“ Из погледа на превелику важност ових анђелских ријечи, ми би смо имали сваки боговјетни дан, а особито на дан Рођења Христова, са страхом и побожношћу сједати се њих, и том вјечном опоменом свагда хранити и чувати мир с Богом учињени. Но поштујемо ли ми тај мир!? Нарушавамо ли га, и то врло често? Колико би и како би срећни били, кад бисмо на оваква питања повољан одговор дати могли?

Пошто је сваки грјех увреда Богу, а почем су грјехови наши многи и чести, то на жалост непрестано вријеђамо свету вољу Божију, и тијем нарушавамо Спаситељем с неба на земљу донешени мир. Многи огрезнуо у грјеху, заборавио је на себе и на своје хришћанске дужности, па већ и не признаје себе бити под тешким теретом грјеха. Такви, грјешницама погаша своје слабости, угушио је своју савјест, па не ниште оправдања и помиловања од праведнога суда Божјег. Такви ни сада немају мира с Богом. Они се ни мало и не труде, да га обнове, него неразумно иду на сусрет својој вјечној погибији.

Кад се и међу људима учињени мир наруши, она странка противу чије је воље прекршај мира учињен, заузима непријатељски положај према нарушiocу. О! колико је то грђе, кад се такво што учини противу воље Божје? Оваква преступљења сама собом позивају казну Божију. Странно је и замислити, како могу бити неблагодарни људи према својему избавитељу, који је ради њих сишао на земљу, да их искупи од робства, и да их у првобитно стање опет поврати.

Зато, љубезни хришћани, избегавајмо све оно, што може пореметити мир учињени с Богом, не чинимо ништа, што би било противно заповједима Божјима; клањимо се свега, што не пристоји човјеку, који је избављен сипашним с неба сином Божјим. Свагда, а особито на данашњи празник, управљајмо мисли наше на неограничену милост Божју, коју премилостиви Бог гајећи према свијету, благоволио је јединороднога сина свога послати на земљу, ради нас и ради нашега спасења. Из овакве неограничене љубави Божје према нама саме по себе рађају се наше хришћанске обвезе према Богу. Овакве обвезе испуњити ћемо, ако свагда оставимо Богу благодарни, ако будемо испуњавајући свету вољу његову, ако будемо љубили један другога, ако један другоме опростимо увреде, ако истиснемо из срца и душе наше омразу, лукавства, неправду, завист, себичност, сваку нечистоту и томе подобна.

„Међу људима добра воља.“ Анђели при рођењу Христову овјесма ријечима позвали су људе, да буду весели и добре воље. А како и да буде добра воља међу људима, кад се рођењем Христовим обећање Божје према људима, што је Бог пређе неколико хиљада година обећао данас испуни. Да би нам ове ријечи на корист послужиле, треба да се трудимо вазда сачувати у себи чисту и мирну савјест. У непоменутој савјести чиста је душа, а ко је срећан имати такву, тај ће свагда остати добре и веселе воље, јер га такво стање преставља у онаквој невиности, у каквој се налазаху пастири Витлејемски, који се удостојише чути Анђелско појање у вријеме Христова рођења.

Оваком невинношћу оснажимо се у непоколебимости свете вјере наше, ову подкријенимо добрима и богоугодним дјелима; обуцимо се у свима хришћанским врлинама на тијем спаљдени у највећој благодарности дочекајмо велики празник Рождества Христова. Прославимо га у кући обичајима празнику пристојним, но свагда у молитви и Богоугодним начином. Сви без разлике стања и возраста у цркви на Богослужење пођимо, Божествену службу преслушајмо у највећој побожности и благодарности, за превелика његова нама учињена благодјеланија. Обећајмо се пред Богом, да ћемо будући наш живот проводити светој Његовој вољи угодно. У таквоме расположењу душе наше помолимо се Богу за здравље Његовог Височанства нашега премилостивог Господара Књаза НИКОЛАЈА, за здравље Њезнеог Височанства Књагиње МИЛЕНЕ, за здравље Престолонашљедника Његове Свјетлости Књаза ДАНИЛА, за здравље Његове Свјетлости Књаза ДИМИТРИЈА и свега Владарујећег Дома; за здравље срећу и напредак њиховога вјернога народа, коме премилостиви Бог нека дарује сва времена и вјечна блага, а мпш.

Цетиње, 22. Децембра 1886.

Смирени Митрополит,
МИТРОФАН.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

БИОГРАД, 17 децембра. Помијена комисија српско-бугарска, одређена за ријешење питања о Брегову, свршила је свој посао и пресудила је да спорно земљиште припада Србији. Сви су чланови комисије потписали протокол и саопштили ријешење сваки својој влади.

ЛОНДОН, 17 дец. Сједнице парламента одложене су до мјесеца фебруара. Одговор од Хартигтона на приједлоге и понуде Солзберијеве још није присио. Идеје ће примити данас бугарску депутацију, по начпом неслужбеним.

СРИЈЕДАЦ, 18 дец. Гадбан-папа позват је у Цариград.

ПЕТРОГРАД, 18 дец. Беперао Каулбарс је стављен на расположење главно-командујућег војним округом петроградским.

ЛОНДОН, 18 дец. Идеје је примио својски бугарску депутацију и позвао је Бугаре да му дођу у госте у његов дворца близу Екестера, гдје ће бити и Ласел, његданњи генерални консул Велике Британије у Сриједу.

ЛОНДОН, 18 дец. Хартигтон, савјетовани се са својим друговима од либералне странке, одбио је мјесто министра пресједника те му га Солзбери бјеше понудио.

БЕЧ, 18 дец. Пориче се пренешени глас, да ће Алесандар Батенберг походити краља од Румуније.

ПARIЗ, 20 дец. Задруга посредника мјењача (agents de change) послала је депутацију својих чланова министру пресједнику, да га пита колике су опасности ради којих су велики повчани послови тако застали. Министар Гобле одговорио је депутацији, да влади није ништа познато у односима са свијем великијем државама, што би могло оправдати страховање повчанаога трга. „Није ми потреба повлавати“, рече Гобле, „да ми хоћемо мир. Но страховање повчаних људи може се објаснити једино тим, што се сва Јевропа оружана. Није у нашој власти да престане то стање ствари. Влада се тврдо узда, да из тога неће произаћи рат. У осталом, Француза може и мора и тај случај спокојно очекивати, те министар војни и министар морнарице бдију непрестано над обрасом државе.“

БУДАПЕШТА, 21 децембра. — Либерална (владина) странка угарског земаљског сабора читала је, као увијек, о новој години министру пре-

сједнику Кол. Тиса. Тиса је одговорио на честитке, да се послје изјаве Калнокије у делегацијама није ништа догодило што би могло поколебати паду да ће се одржати мир свијету.

ПARIЗ, 21 дец. Пресједник републике, Јулије Греви, одговарајући на честитке дипломатског тијела, искажао је своје уздање, да ће се вријеме мира продужити мудрошћу влада великијех држава а на срећу свијех народа.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Тежните политичког положаја Јевропе као да се прошле недјеље почело одмицати на завад.

Један брзојав објављен у прошлеме броју нашега листа, јавио нам је био из Лондона, да је лорд Солзбери понудио Хартигтона да уђе у владу. То нам је јавио бечки Кореспонденц-биро. Но добри тај Кор.-биро није нам јавио, што се десило прије тога, а што дознадосмо тек из новина. Прије те понуде дао је лорд Чорчил, најмлађи и најокретнији члан садашње инглеске владе, оставку. Не можемо мислити да нам је Кор. биро за то затајао тај догађај, што не би био од велике важности по јевропску политику; јер све јевропске новине зборе о томе и налазе да је ствар врло замашна. Може бити да наш бечки извјештач није хтио да нас узви-ли тако жалосним гласом, као што је оставка лорда Чорчила. Но ми бисмо га молили, да нас не штеди, по да нам јавља сваки кружнији глас, па ма био први од оставке Чорчилове.

Тек та оставка нагнала је старешину садашње владе у Лондону, да попуни, по што по то, велику и невидовну празнину те је остала за младим прегаоцем и неуморним путником, који је био примио владу с озбиљном вољом, да „обнови и утврди своју конзервативну странку у земљи, и једнак да прегури везу великијех држава на јевропском кошу, у смјеру да сузбине Русију, те да тако на све стране побјегне политику свога протавника, старог Гледетона.

Послије оставке лорда Чорчила изјавиле су велике лондонске новине Times, као њекако од стране владе или од самога Чорчила, да је племеник лорд за то учирио тај корак, што је већина његовијех другова ријешила, да ниште од парламента трошка ради повисења како морнарице тако и сухоzemне војске инглеске. Лорд Чорчил, вели „Тајмс“, не мисли да је то потребно, јер положај у Јевропи није тако опасан да би изазивао Инглеску на такав напор у својој спреми.

тих црногорских историка не треба ни помињати.

Али ни једна од поменутијех рађа не може нас потпуно задовољити, нити нам дати тачног рачуна о Шћепану Малом. Мордовцев представља нам Шћепана као њенито одвећ фантастично и ни мање ни више него као великог генија, који је кројно велике планове, да све Словене уједини и да круну тога уједињеног Словенства метне себи на главу.

То је по мом мишљењу премного и могли би се сагласити да Шћепана признамо за генија само онда, кад би признали за истиниту ону теорију која каже да свакоме генију мора да фали по једна давка у глави и да му није мозак сасвим на свом мјесту. У такве геније могли би и Шћепана Малог у неколико уврстити. Но поред свега овога књига г Мордовцева служила би као корисна припомаћ сваком оном, који би се бавио историјским истраживањима о Шћепану Малом.

Расправа г. Макушева има такођер недостатка, јер прије свега он није имао под рукама Мордовцева, а није имао ни писма о Шћепану налазећи се у московском архиву, а друго Макушев узима готово за готов новац све оно што налази у мјетачким актима, не назевши да пронакне у дух онданшња времена и да види тенденцију, која у тим актима провирује. Ово што рекох не умаљави вриједност расправе г. Макушева, али треба знати, да је мјетачка влада видјела у Шћепану Малом не Шћепана, него страшило, које је грозило њеном опстанку и преко кога ће Русија да изврши своје планове на

Осим читалаца „Тајмса“, којима је свака ријеч тога гласила лондонске „Сити“ као свето писмо, нико живи у политичком свијету јевропском не вјерује да је то прави узрок невидовном отетуну тог најмлађег и најжешћег борца у инглеској влади. Разумије се да све новине, како је којима правац и становиште, траже и испитују прави узрок те неочекиване појаве.

Бечка „Нова Сл. Преса“, која је, као вишнина аустро-угарскијех листова, писала увијек врло живо за заједницу Аустро-Угарске с овом инглеском владом и придавала велики значај путовању лорда Чорчила у Берлин и Беч, те се надала да ће се тим путем успјети да се створи велики устук руској политици на истоку, — пропраћа глас о оставци лорда Чорчила овим расматрањем:

„Каже се да је лорд Рандолф Чорчил зато напустио своје мјесто, што је министарски савјет ријешно да повиси искање за војску и за флоту. То је сасвим нејероватно, јер кад би то било истина, тада би лорд Чорчил био умјеренак у влади Солзберија те одустао од ње што му је противна ратоборна политика другова му. То је противно и нарави и свем досадашњем раду племенитог лорда. До сад се увијек показивао као одвише жесток политичар велики прегалац а више свега као о горчени противник Русије. Још нам суји у ушима она бесједа те је он говорио као опозиционар за вријеме пограничног спора афганског против „меког и плашљивог“ понашања владе Гледетонове; у тој бесједи нападао је нештемнице не само на руску владу но и на руског Цара. Ако се за икојег члана владе Солзберијево могло казати да је ратоборан и да је непријатељ Русије, то се могло за лорда Чорчила. Кад је јесонас кренуо био на пут на јевропско копно, тобоже ради одмора, знало се, усрпкое свему порицању, да му је смјер радити против Русије. На зар том човјеку да се у један час учини правац његовијех другова превисе ратоборан, том зар да смета повисење војних трошкова? То нека вјерује ко год хоће. За то баш нијесмо се улаштили од примједбе „Тајмса“.

Испитујући дали је узрок тој појави можда у унутрашњој политици, увиђа бечки лист, да то никако не може бити, јер влада Солзберијева иде у прском питању, најкружнијем од свијех, оним правцем који Чорчил само може пожелети. Чланак завршује се овим:

„Те тако не можемо још никако до-пољно разјаснити отетуп лорда Чорчила. Управо нам заступају вид силни његови те већ од три дана не дају жељезницама да нам донесе инглеску пошту. Морамо чекаати подробне вијести, па тада ћемо видјети, да што је Чорчил напустио владу. Но ипак можемо још данас увидјети велику штету те је претријела влада Солзберијева. Баш у потоње вријеме чинише се да се та влада јако утврдила. Скорашња бесједа Хартигтонова, којом изјави да ће од Гледетона отпали либералци вјерно помагати торијевску владу, потврдила се брзо из круга Гледетовијех вјерних. Два

велика збора те странке и њене новине признадоше, да је прелом у либералној странци потпуно неизлечив и да нема наде да ће се влада брзо промијенити. Изгледа владини бјеху управо сјајни и она се дотле већ уздала, да је мислила и да распусти парламенат, ве били новијем изборима до-била конзервативну већину, независну од Хартигтона и његове чсте.“

„Оставка лорда Чорчила невидовно је потресла владу и помрчала јој наде. Тај чудновати човјек био је увијек непоуздан и његовом политиком владала је лична људ. Ако се из вође владине већине на мах обрати у противника? У том случају, мисле у Лондону, да је влади испопан гроб, и тада би Чорчилов одлазак имао велики утицај и на спољну политику Инглеске, на њене односе према осталијем великијем државама. Ако се торијевска влада пољуља, постало би пријатељство Инглеске врло сумњиве вриједности, јер сваки би се изложио опасности великијех и непријатних изненада од Лондона.“

* * *

Пријатељски и топли одговор Бисмарковог листа „Сјевеоро-њемачкијех Новина“ на значајну изјаву руског „Правителственог Вјесника“ примљен је врло неповољно од аустро-угарскијех листова. Бечка „Нова Сл. Преса“ напомиње, да је Бисмарков „државни пас (Reichs Hund)“, Тирас, већ изнемогао и стављен у стање покоја, те га сад замјењује — горехваљени лист.

* * *

Лондонском листу „Тајмсу“ јављају из Пловдива, да је Турека окупила велику војску у Македонији; 13 (1) децембра било је већ тамо на окупу 113 батаљона пикама, пет пукова коњице и 32 батерије топова.

„Морнинг Пост“ у јављају из Рима, да се Италија труди свом снагом, да се бугарско питање ријешити мирним путем.

* * *

Царском листу „Journal des Débats“ брзојављају из Берлина. „да још никад није било тако присног пријатељства између Њемачке и Русије као сад. Аустро-Угарска сасвим је искључена из тог споразума. То свједочи, што руске новине не нападају више на Њемачку, но жестоко паваљују на Аустро-Угарску и па изјаве Калнокије. По томе се мисли, да је Њемачка Русији оставила сасвим слободне руке у бугарском питању и, ако би се Аустро-Угарска Русији противила, да ће то чинити на свој ризик, и без помоћи Њемачке. Од како се то дознало у Берлину, нема више веспокојства те, и ако се још не зна, како ће се ријешити бугарско питање, па дају се мирном ријешењу. Нико не вјерује, да ће Њемачка за љубав Аустро-Угарске латити се политике, која би на „пошљедак могла бити опасна по царевину.“

те је писао руском посланику у Цариграду и у писму га куми Богом да му каже, да збиља није куд стрка цар руски и да није то што је дошао у Црну Гору те ако је, да му покажу „вејакоје дољико почитаније“, а ако није да почито знају, па ће онда бар сами с њим располагати.

Занимљива је прениска међу Црном Гором и Русијом о овом оригиналном цару и ја љу је првом ирилизмом прелати читалачком свијету, преко кога од наших научних журнала, или одјелитом књижевном, а сада се нека задовоље само једним из читавог масе тих аката.

Владика Сава пишао је, кријући од Шћепана Малог, једнога од својих калуђера право у Беч тамошњем руском посланику Голицину, да му тачно опише Шћепана и да од Посланика ниште ништува о том како да се ирема Шћепану понашају. Ово описање чини као неку цјелину за себе и сво га дакле пред читаоцем у тачном преводу с руског:

Описање Шћепана Малог, Црногорскога Самозванца које је написано у Бечу по казивању црногорског архимандрита Авакума ^{1/10} Августа 1768 године.

Шћепан Мали, који се је овако дољније назвао, а пријед се није знао тако, као што ће се ниже виђети, дошао је свршетком 1766 године из Босне у Црну Гору, је је ирепое неколико мјесеца лијечити болесне и рањене људе. Као такав одио је из мјеста у мјесто и еуда је корио народ за рђаво понашање, и при свакоме згодном случају дапао је мирољубиве савјете како поједицима тако и свијема у онђе, говорећи им да живе у

